POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponenta
Autorka práce: Dana Nachtigalová
Název práce: Etické standardy ve veřejné správě
Autor posudku: Mgr. Markéta Makovská

Diplomová práce se zabývá velmi aktuálním tématem etických standardů ve veřejné správě. Ocenit lze zejména realizaci vlastního výzkumného šetření, na základě kterého se autorka pokusila identifikovat klíčové problémové oblasti spojené s uplatňováním etických standardů ve veřejné správě, stejně jako návrh možných opatření.

Téma své práce autorka v úvodu zužuje na problematiku uplatňování etických kodexů ve veřejné správě, které chápe jako jeden z důležitých nástrojů regulujících chování úředníků. Vzhledem k šíři problematiky etiky ve veřejné správě byl toto vhodný krok, který dále umožnil lépe uchopit vlastní výzkumné šetření. Diplomantka svůj hlavní záměr uvádí výzkumnou otázkou, „*zda Kodex naplňuje svůj účel a podporuje žádoucí standardy chování zaměstnanců ve veřejné správě*“ (str. 2.), tedy základní výzkumnou otázkou je účinnost a efektivita etických kodexů jako nástroje veřejné politiky regulujícího chování úředníků veřejné správy. Cílem práce je pak „*na základě zhodnocení uplatňování etických kodexů v ústředních orgánech státní správy identifikovat problémy a pokusit se navrhnout řešení*“ (str. 4).

Struktura diplomové práce je přehledná a srozumitelná. Autorka na počátku uvádí teoretická východiska své práce, dále přistupuje k analytické části, ve které se zabývá zejména vývojem reformy veřejné správy v ČR a analyzuje klíčové dokumenty vztahující se zejména k postavení úředníků ve veřejné správě. Dále autorka přistupuje k vlastní výzkumné části, kde pracuje zejména s primárními daty. Na základě zjištění pak identifikuje problémy týkající se uplatňování etických kodexů a jejich účinnosti. Na závěr v části aplikační formuluje možná opatření pro řešení zjištěných problémů.

Autorka poté, co definuje výzkumné cíle (tj. na základě analýz identifikovat problémy), přistupuje k vymezení výzkumného problému. Již na počátku však definuje jednotlivé problémy, zejména pak uvádí „*problémem je doporučující charakter Kodexu, z jehož porušování neplynou žádné postihy, a je proto vnímán pouze okrajově*“ (str. 5). Dále s použitím metody „strom problémů“ vztahuje do souvislosti jednotlivé problémové oblasti a jako klíčový problém označuje „*nedostatečné prosazování etických standardů ve státní správě*“ (str. 6). Již na počátku se tak setkáváme ve stromě problémů v podstatě s definicí jednotlivých problémových oblastí a jejich vzájemných vztahů, aniž by byla založena na empirických zjištěních. Strom problémů by byl vhodnější jako vyústění kapitoly věnované identifikaci problémů, které autorka definuje na základě analýzy vlastních primárních dat a sekundárních dat. Strom problémů je však zdařile zpracovaný.

V práci je využita kombinace několika různých metod zkoumání. Autorka pracuje se sekundárními daty, zejména pak s dokumenty veřejně-politické povahy. Ve výzkumné části pak pracuje s vlastními primárními daty. Jako výzkumné metody autorka jmenuje nestandardizované skryté pozorování, dále dotazování standardizované s uzavřenými otázkami, polostandardizované a nestandardizované. Tyto různé metody dotazování používá pro různé skupiny respondentů, přičemž není zcela zřejmé, proč zvolila pro jednotlivé skupiny daný způsob dotazování. Jako použitou

metodu autorka uvádí také zmíněné nestandardizované skryté pozorování (str. 8). Z použití této metody nejsou žádné záznamy, ani se dále neprezentují výsledky takového zkoumání. *Při obhajobě by bylo vhodné uvést, jak konkrétně tuto metodu autorka využila a s jakými výsledky.*

Diplomová práce nachází zázemí v několika teoretických východiscích. Těmi jsou teorie etiky, teorie byrokracie, teorie veřejné správy a nové směry v jejím pojetí, dále autorka využívá teoretické poznatky z oblasti řízení lidských zdrojů a koncept celoživotního učení. V poslední řadě diskutuje roli etických kodexů v organizaci. Uvedené koncepty jsou relevantní pro zpracování tématu etických norem státní správy.

Autorka později v textu operuje často s pojmem etická selhání. Právě v teoretické části práce by bylo vhodné věnovat prostor také vymezení pojmu neetické jednání či etické selhání a pokusit se uvést formy takového jednání (korupce, lobbing aj.) spolu s kritickými místy výskytu (s pojmem rizikové pracoviště později autorka také operuje ve výzkumu, viz str. 45). K otázce korupce autorka odbočuje v analytické části pracující s veřejně politickými dokumenty (str. 32 – 33) a v podstatě ji teoreticky vymezuje. Pro lepší strukturu a plynulost textu by bylo vhodné právě pojmy jako etická selhání a korupce vymezit již v kapitole teoretických východisek.

V další kapitole věnující se reformě veřejné správy a klíčovým strategickým i legislativním dokumentům by prospěla lepší přehlednost a poutavější zpracování (např. grafické zpracování chronologie klíčových opatření apod.). Část obsahuje místy příliš podrobné popisy obsahu dokumentů. Ocenit lze krátké srovnání situace v České republice s dalšími postkomunistickými zeměmi (Slovensko, Polsko, Maďarsko) s podobným dědictvím v oblasti správní kultury, ale také i s Německem či Rakouskem.

Ve výzkumné části práce se čtenář velmi těžko orientuje, stejně jako v aplikaci jednotlivých metod výzkumu. Po podrobnějším zkoumání lze vyčíst, že výzkumný design je postaven na 3 pilířích. První šetření (kapitola 6.2) bylo realizováno prostřednictvím elektronického podání a jednalo se o standardizované dotazování s možností otevřených odpovědí. Dotazováno bylo 25 ústředních orgánů státní správy. Získaná data z této části autorka kvantifikuje a prezentuje prostřednictvím grafů. Na základě doporučení na konkrétní osoby zabývající se etikou na daném úřadě pak autorka provedla rozhovory (se 7 respondenty, dle grafu 8, str. 51), dle otázek v příloze pravděpodobně polostandandardizované, které pak kvalitativně vyhodnotila. Ty měly sloužit k hlubšímu pochopení problémů uplatňování etických standardů ve veřejné správě. Poslední část výzkumu byla provedena mezi zaměstnanci konkrétního útvaru (kapitola 6.4.), dle údajů prezentovaných v datech se jednalo o 24 respondentů. Sběr dat byl realizován prostřednictvím standardizovaného dotazníku s uzavřenými odpověďmi a byl proveden face2face.

Obecně lze vytknou, že autorka pracuje nepřesně s názvy metod. Zejména v úvodu empirické části (str. 37) autorka uvádí, že zvolila kvalitativní výzkum, nicméně data z prvního i třetího šetření analyzuje kvantitativně - například v metodologickém úvodu (str. 8, odst. 2) u prvního šetření uvádí, že se jedná o kvalitativní polostandardizované dotazování. Stejně tak autorka uvádí, že jako výzkumný design (str. 37) byla zvolena metoda Delphi (pozn. výzkumný design není vhodný termín pro konkrétní metodu). Jak tuto metodu přesně aplikovala, není zřejmé, neboť prvního a druhého dotazování se neúčastnili všichni respondenti (23:7) a lze z textu indikovat, že se většinou jednalo i o jiné respondenty, tzn. že pravděpodobně nemohli skupinově korigovat své předchozí odpovědi. Z prezentovaných výsledků se spíše jeví, že se jednalo o 2 různé typy dotazování, které na sebe spíše navazovaly.

Pro větší přehlednost a srozumitelnost by bylo vhodné ve výzkumné části lépe operacionalizovat

jednotlivé pojmy (proměnné), které jsou zkoumány, uvést jednotlivé otázky dotazování přímo v textu či k názvu grafu. Vhodné by bylo také lépe informovat o počtu respondentů (jejich počet lze například vyčíst pouze z grafů (kap. 6.4 a 6.3.) spolu s dalšími údaji k provedeným rozhovorům.

Na základě vlastního šetření i analýzy sekundárních dat autorka na závěr identifikuje 8 problémových oblastí a možnosti jejich řešení. Autorka si na počátku své diplomové práce klade za cíl zjistit, zda etický kodex naplňuje svůj účel a podporuje žádoucí standardy chování úředníků veřejné správy, nikoliv postihnout celou šíři problematiky etiky ve veřejné správě. To se podařilo pouze částečně. Formulované problémy jsou totiž daleko obecnějšího rázu a snaží se postihnout celou šíří problémů nejen v otázce etiky, ale i obecně fungování veřejné správy. Některé identifikované problémy tak nemají přílišnou empirickou oporu v předchozím textu a jsou formulované vágně - například „*atmosféra na úřadech*“(str. 62), „*přezíravý postoj politiků a veřejnosti k veřejné správě*“ (str. 63).

Po formální stránce lze práci hodnotit kladně, práce vykazuje dobrou jazykovou i grafickou úroveň. Rozsah práce je přiměřený, stejně jako rozsah využité literatury. Práce by mohla obsahovat více cizojazyčných zdrojů. S použitou literaturou autorka však pracuje důsledně.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou „dobře“.

Datum: 18. 6. 2011 Podpis: